

Jaarverslag 2025

De WKR in 2025

Adviezen en activiteiten van de
Wetenschappelijke Klimaatraad in 2025

WKR.

Terugblik op 2025

In 2025 was het 10 jaar geleden dat de wereld het Akkoord van Parijs sloot. Het was een unieke overeenkomst die wereldwijd klimaatbeleid in beweging zette. 2025 was ook een van de drie warmste jaren ooit.

De WKR is in 2025 wettelijk verankerd in de Klimaatwet. Dat betekent een vastere basis om in de komende jaren de regering en het parlement te adviseren over de koers van het klimaatbeleid. Dat wordt steeds urgenter, gezien de feiten en cijfers over het klimaat. 2025 gaat de boeken in als het op twee na warmste jaar wereldwijd tot nu toe, na 2023 en 2024. De recente warme jaren, in combinatie met oceaantometingen en satellietmetingen van de wereldwijd gereflecteerde zonnestraling en uitgestraalde warmte, maken duidelijk dat de opwarming van de aarde aan het versnellen is (Copernicus, KNMI). De WKR-signalering 'Bossen en bodems in zwaar weer' zet uiteen hoe bossen en bodems wereldwijd hard worden geraakt door deze ontwikkeling.

De boodschap van de Klimaat- en Energieverkenning was helder: het is heel erg onwaarschijnlijk dat Nederland het wettelijke klimaatdoel van 55 procent emissiereductie in 2030 haalt. Met het huidige uitgewerkte beleid per 1 januari koersen we af op 45 tot 53 procent minder uitstoot van broeikasgassen in 2030 dan in 1990. Aanvullend beleid voegt daar een kleine 2 procentpunt aan toe: 47 tot net geen 55 procent reductie. De kans om het doel te halen is daarmee minder dan 5 procent.

De WKR heeft in 2025 op diverse manieren bijgedragen aan de gedachtevorming en vormgeving van klimaatbeleid. In juni publiceerden we een advies over de keuzes die nodig zijn om Nederland klimaatbestendig te maken en te houden. Er zijn ruimtelijke grenzen aan de mogelijkheden om ons aan te passen aan de gevolgen van klimaatverandering. Daarnaast kan de overheid onmogelijk alle risico's dragen: gedrag van burgers en bedrijven is cruciaal. De WKR kwam ook met een advies over het belang van een klimaatvisie: pas als je bepaald hebt waar je wilt zijn over 25 jaar en verder kun je de route uitstippelen om daar te komen en weten wat je daarvoor nodig hebt.

Op verschillende momenten heeft de WKR in gesprekken met de regering, het parlement en de informateur het belang van consistent en ambitieus klimaatbeleid over het voetlicht gebracht. Klimaatverandering raakt mensen op veel verschillende manieren: in de portemonnee, in gezondheid, in wooncomfort, in toekomstverwachting. In 2025 heeft de WKR hard gewerkt aan verschillende adviezen die in 2026 verschijnen, zoals een advies over de energie-intensieve industrie, de mogelijkheden van gedragsverandering, de circulaire economie en over klimaat en gezondheid. Met een nieuwe ministersploeg en een coalitieakkoord dat meer aandacht heeft voor klimaat hopen wij dat onze bijdrage hun weg vinden in klimaatbeleid

Jan Willem Erisman
Voorzitter

Ruud van den Brink
Secretaris-directeur

Publicaties in 2025

Achtergrondrapport CO₂-verwijdering

Naar aanleiding van het advies 'De lucht klaren?', dat in juni 2024 uitkwam, is de WKR gevraagd uiteen te zetten in welke situaties de inzet van tijdelijke CO₂-verwijdering verantwoord is. Het antwoord op deze vraag staat centraal in het achtergrondrapport 'Verantwoord inzetten van tijdelijke CO₂-verwijdering'. Bij het achtergrondrapport hoort een beslisboom die helpt om voor een specifieke uitstoot te bepalen of en op welke manier die in aanmerking komt voor compensatie.

Het kabinet heeft een reactie op het advies 'De lucht klaren?' gegeven. Het advies is integraal verwerkt in de [Routekaart Koolstofverwijdering](#). Deze Routekaart geeft randvoorwaarden en uitgangspunten om tot een integratie van koolstofverwijdering in klimaatbeleid te komen. De routekaart bevat ook een beleidsagenda voor de komende jaren en initiatieven die kunnen bijdragen aan verdere techniekontwikkeling en opschaling van koolstofverwijdering in Nederland en het benutten van de economische kansen die koolstofverwijdering op termijn biedt.

Advies 'Meeveranderen met het klimaat'

Inhoud

In 2026 komt de minister van Infrastructuur en Waterstaat met een herijking van de Nationale Klimaatadaptatiestrategie (NAS'26). Hierin staat beschreven hoe Nederland zich kan aanpassen aan het veranderende klimaat. De minister heeft de WKR gevraagd input te leveren voor deze herijking. Dat doet de WKR met het advies '[Meeveranderen met het klimaat](#)'.

Om klimaatbestendig en weerbaar te worden en te blijven, zullen we moeten meeveranderen met het klimaat. Nederland staat internationaal bekend om haar innovatieve oplossingen die mensen beschermen tegen het water. Maar het klimaat verandert snel: meer hitte, meer droogte en meer water in onverwachte hoeveelheden en uit onverwachte hoek. En soms doen problemen zich tegelijk voor en versterken ze elkaar. Er zijn ruimtelijke en maatschappelijke keuzes nodig. Dat is de belangrijkste boodschap van de WKR in dit advies.

Naast een visuele samenvatting, wordt het advies wordt ondersteund met een online mini-college over klimaatadaptatie. Het advies is op 18 juni door de commissie en de voorzitter van de WKR aan de SG van I&W aangeboden.

Eind juni organiseerde de WKR samen met het SCP en de WRR het symposium 'Klimaatadaptatie: ook een sociaal vraagstuk'. Deze organisaties publiceerden alle drie over klimaat en adaptatie: *Klimaat en samenleving* van het SCP (april 2025), *Mens en klimaat* van de WRR (mei 2025) en *Meeveranderen met het klimaat*. Op dit symposium gingen belangstellenden en betrokkenen over de inhoud van deze publicaties in gesprek. Het programma bestond uit presentaties over de drie publicaties, een gesproken column van Christel Don, en reflectie op de bevindingen van verschillende kanten: het KNMI, de gemeente Dordrecht, de provincie Overijssel, het Deltaprogramma, de Jonge Klimaatbeweging.

Marjolijn Haasnoot (rechts), Wieke Pot (links) en Jan Willem Erisman bieden het advies Meeveranderen met het klimaat aan secretaris-generaal I&W Dronkers en projectleider NAS Chantal Pool aan.

Media

Er zijn artikelen verschenen op onder meer NOS, NU.nl, in NRC Handelsblad en de Volkskrant, en een groot aantal regionale bladen en vakuitgaven. Commissievoorzitter Marjolijn Haasnoot heeft op NPO Radio 1 en in de podcast Even Samengevat het advies toelicht.

Doorwerking

- Het WKR-advies is doorvertaald in het [Advies van de signaalgroep Deltacommissie 2025](#) naar het Deltaprogramma. De Signaalgroep Deltaprogramma houdt relevante ontwikkelingen voor het Deltaprogramma in de gaten en brengt jaarlijks advies uit aan de deltacommissaris hoe om te gaan met deze ontwikkelingen.
- Het projectteam en de commissievoorzitter Marjolijn Haasnoot hebben verschillende presentaties gehouden, onder meer voor de staf van de Deltacommissaris, de Rijksdienst voor Ondernemend Nederland, de gemeente Amsterdam, het Waterschap Amstel, Gooi en Vecht, het IPO en tijdens de Dutch Green Building Week.
- De Nationale Klimaatadaptatiestrategie (NAS), waarvoor dit advies dient, verschijnt in 2026.

Advies 'Vaart maken met visie'

Inhoud

Op 15 juli 2025 heeft de WKR het advies '[Vaart maken met visie](#)' aangeboden aan de minister van KGG. In het advies werkt de WKR uit hoe een toekomstvisie op een klimaatneutrale en klimaatbestendige samenleving bijdraagt aan consistent langetermijn-klimaatbeleid. De WKR

constateert dat de klimaatdoelen uit zicht raken, het huidige klimaatbeleid te veel gericht is op de korte termijn en dat in de samenleving een luide roep om perspectief en houvast klinkt. Om dit te ondervangen zou de regering met een Klimaatvisie moeten komen, zo beargumenteert de WKR in het advies. Een Klimaatvisie geeft richting aan het ontwerpen, uitvoeren en evalueren van het klimaatbeleid. Deze Klimaatvisie wordt idealiter opgesteld voorafgaand aan het Klimaatplan, dat elke 5 jaar wordt vastgesteld en het beleid voor de komende 10 jaar schetst. Om bij te dragen aan langetermijn-klimaatbeleid, moet deze Klimaatvisie voldoen aan drie criteria:

1. Langetermijn-tijdshorizon: een toekomstvisie schetst een beeld van de samenleving van minimaal 25 jaar vooruit, op basis van een doorkijk van tenminste 100 jaar vooruit, en maakt richtinggevende keuzes mogelijk in het hier en nu.
2. Samenhang: een toekomstvisie benut kansen en lost knelpunten op tussen mitigatie- en adaptatiedoelen en tussen klimaatdoelen en andere beleidsdoelen.
3. Invoelbaarheid: een toekomstvisie biedt duidelijkheid en maakt de voordelen en uitdagingen van een klimaatneutrale en klimaatbestendige samenleving invoelbaar.

Naast een visuele samenvatting, wordt het advies ondersteund met een online mini-college over klimaatvisie.

Commissievoorzitter Wieke Pot (rechts), WKR-voorzitter Jan Willem Erisman en projectleider Jasper Zuure bieden het advies 'Vaart maken met visie' aan minister KGG Sophie Hermans aan.

Media

Er zijn onder meer artikelen verschenen in Trouw, NU.nl, Nieuwe Oogst, het reformatorisch Dagblad, en Duurzaam Ondernemen. In Trouw, Binnenlands Bestuur en NRC zijn opinie-artikelen van Wieke Pot en Jasper Zuure gepubliceerd

Doorwerking

- In samenwerking met het Rathenau Instituut is op 15 december een bijeenkomst geweest over visievorming in de energietransitie, met als casus waterstof en casus decentrale energiesystemen.
- In januari 2026 heeft commissielid Marjolijn Haasnoot in de Tweede Kamer een [technische briefing](#) over dit advies gegeven.
- In februari 2026 heeft de projectleider Jasper Zuure in een webinar van het internationale netwerk EEAC een presentatie over toekomstvisie gegeven.
- In maart 2026 is er in de Balie een debatavond met commissievoorzitter Wieke Pot 'Van crisis naar koers' waarin experts en politici in gesprek gaan over hoe Nederland langetermijndenken in het klimaatbeleid kan laten gelden.

Signalering Bossen en bodems

Inhoud

Bossen en bodems worden extra hard geraakt door klimaatverandering én door menselijk handelen. Zij lijken gevoeliger voor de stapeling van weersextremen dan gedacht. Door extreme hitte, droogte en bosbranden zijn bossen en bodems minder goed in staat om koolstof uit de lucht op te slaan en vast te houden. Dat komt boven op de druk door intensief landgebruik en ontbossing. Hierdoor neemt de weerbaarheid van bossen en bodems af en verslechtert de biodiversiteit. Tegelijkertijd leunen we in het klimaatbeleid sterk op de functie van bossen en bodems in het opnemen van koolstof.

Deze ontwikkelingen hebben gevolgen voor de klimaat- en natuurdoelen. Bossen en bodems beter beschermen is belangrijk om te voorkomen dat klimaatbeleid nog verder aangescherpt moet worden. De WKR zet in de signalering [Bossen en bodems in zwaar weer](#) op een rij wat er aan de hand is, welke gevolgen dit heeft voor klimaatbeleid en wat we kunnen doen om bossen en bodems te beschermen.

Media

Onder meer RTL, NU.nl, Trouw, Vroege Vogels/BNN VARA en Binnenlands Bestuur berichtten over de signalering.

Andere activiteiten in 2025

Bijdrage aan Nationaal Burgerberaad Klimaat

De WKR heeft 'kennisgidsen' geleverd aan het Nationaal Burgerberaad Klimaat. Daarin namen 175 geselecteerde Nederlanders deel om antwoord te geven op de vraag: 'hoe kunnen we als Nederland eten, spullen gebruiken en reizen op een manier die beter is voor het klimaat?'. Het advies van het Burgerberaad is op 1 december aan het kabinet overhandigd.

De kennisgidsen fungeerden als schakel tussen de deelnemers en de wetenschappelijke werkgroep. Deze kennisgidsen waren aanwezig bij de meeste bijeenkomsten van het burgerberaad. Zij inventariseerden kennisvragen van deelnemers. Vervolgens beantwoordden ze deze direct, zetten ze kennisvragen door naar werkgroepen die op afstand beschikbaar waren en/of naar deskundigen of ze deelden deze vragen met de projectorganisatie, zodat hier tijdens de volgende bijeenkomst aandacht aan kon worden besteed.

Rondetafelgesprek over klimaatbeleid

Op 15 mei vond een rondetafelgesprek plaats met de Tweedekamercommissie Klimaat en Groene Groei over het aanvullend klimaatpakket van de minister van Klimaat en Groene Groei Hermans. Jan Willem Erisman schoof namens de WKR aan.

Jongerenevent en essaywedstrijd Klimaat en Democratie

In samenwerking met de Raad voor Openbaar Bestuur (ROB) en de Jonge Klimaatbeweging (JKB), organiseerde de WKR in oktober 2025 een evenement voor jongeren tussen de 16 en 32 jaar om in gesprek te gaan over democratie en klimaat. Deze bijeenkomst vormde de aftrap van een essaywedstrijd over dit thema. De beste inzendingen worden geplaatst in een essaybundel die de ROB en de WKR gezamenlijk uitbrengen in 2026.

Verkiezingen 2025

Position paper klimaat in verkiezingsprogramma's

In het position paper '[Slim klimaatbeleid beschermt én biedt kansen](#)' geeft de WKR aan welke concrete maatregelen nodig en mogelijk zijn voor een gezond, veilig en leefbaar Nederland. Doel van het position paper was de politieke partijen op weg te helpen bij het schrijven van de programma's voor de Tweede Kamerverkiezingen op 29 oktober 2025.

Boodschap aan de informateur

Klimaatbeleid hoort op de politieke en maatschappelijke agenda en dus op de agenda van de informateur voor het nieuwe kabinet. Met de inzet van klimaatmaatregelen kunnen de oplossingen voor de grote maatschappelijke opgaven waar Nederland voor staat worden versterkt. Of dat nu stikstof, veiligheid, woningbouw of innovatieve bedrijvigheid is.

Op uitnodiging van informateur Buma heeft voorzitter Jan Willem Erisman namens de Wetenschappelijke Klimaatraad in een gesprek met onderhandelaars Jetten en Bontebal [een aantal speerpunten](#) meegegeven.

Jan Willem Eris is samen met Marko Hekkert (PBL) en Kees Vendrik (NKP) in gesprek met informateur Buma en onderhandelaars Jetten en Bontebal.

Symposium 10 jaar Akkoord van Parijs

Op 12 december 2025 was het precies tien jaar geleden dat het Akkoord van Parijs werd gesloten. 195 landen spraken toen met elkaar af om de opwarming van de aarde te beperken tot ruim onder 2 graden en te streven naar niet meer dan 1,5 graad. Het was een mijlpaal die wereldwijd het klimaatbeleid in beweging bracht.

Reden voor de WKR om samen met Deltares, Rli, NKP, KIN, en KNMI een middag te organiseren met mensen die er toen bij waren, met beleidsmakers die het klimaatbeleid vormgaven, met professionals die dagelijks werken aan de uitvoering. Sprekers waren de minister van Klimaat en Groene Groei Sophie Hermans, Bart van den Hurk (Deltares en IPCC), Jaco Stremler (PBL) en Heleen de Coninck, Chantal Zeegers (wethouder Duurzaamheid in Rotterdam), Ralien Bekkers (ministerie van Financiën), Kees Vendrik (NKP), Marjolein Demmers (Natuur&Milieu), Nienke Homan (VNCI), Derk Loorbach (KIN) en Merel Straathof (NAJK) en Maarten van Aalst (KNMI). Er waren ruim 100 mensen aanwezig.

Impressie van het symposium over 10 jaar Akkoord van Parijs.

Over de Wetenschappelijke Klimaatraad

De WKR adviseert regering en parlement over de ontwikkeling van een klimaatneutrale en klimaatbestendige samenleving, op basis van brede wetenschappelijke inzichten en met oog voor andere maatschappelijke opgaven.

Wettelijke verankering

In november is in het Staatsblad het Koninklijk Besluit inzake de Verzamelwet KGG gepubliceerd. Deze wet bevat een aantal inhoudelijke wijzigingen van de Klimaatwet. Hiermee is de wettelijk verankering van de WKR een feit.

De Raad

- ▶ **Prof. dr. ing. J.W. (Jan Willem) Erisman**, Hoogleraar Milieu en Duurzaamheid, Centrum voor Milieuwetenschappen, Universiteit Leiden (voorzitter)
- ▶ **Prof. dr. H.C. (Heleen) de Coninck**, Hoogleraar Socio-technische Innovatie en Klimaatverandering, Technische Universiteit Eindhoven (plaatsvervangend voorzitter)
- ▶ **Dr. S. (Sanne) Akerboom**, Universitair docent Regulering en Governance Energietransitie, Universiteit Utrecht
- ▶ **Prof. dr. K. (Kornelis) Blok**, Emeritus-hoogleraar Energy Systems Analysis, Technische Universiteit Delft
- ▶ **Prof. dr. H. (Henri) de Groot**, Hoogleraar Regionaal Economische Dynamiek, de Vrije Universiteit Amsterdam [per 1 nov 2024]
- ▶ **Prof. dr. M. (Marjolijn) Haasnoot**, Hoogleraar Klimaatadaptatie, Universiteit Utrecht en senior-onderzoeker Deltares
- ▶ **Prof. dr. W. (Wouter) Peters**, Hoogleraar Koolstofkringloop, Wageningen University & Research
- ▶ **Dr. W.D. (Wieke) Pot**, Universitair hoofddocent bestuurskunde, Wageningen University & Research
- ▶ **Prof. dr. E.M. (Linda) Steg**, Hoogleraar omgevingspsychologie, Rijksuniversiteit Groningen
- ▶ **Prof. dr. ir. B. (Behnam) Taebi**, Hoogleraar Energy & Climate Ethics, Technische Universiteit Delft

De raad bestaat uit tien leden. Zij zijn bij Koninklijk Besluit benoemd tot 4 november 2026. De voorzitter is aangesteld voor 2 dagen in de week, de plaatsvervangend voorzitter voor 0,75 dag en de overige acht leden voor 0,5 dag per week. De raadsleden weerspiegelen met hun wetenschappelijke expertise het interdisciplinaire karakter van de raad.

De staf

Het stafbureau is in 2025 gegroeid tot 21 fte. De medewerkers van het stafbureau ondersteunen de raad inhoudelijk. Dr. R.W. (Ruud) van den Brink is directeur van het stafbureau en secretaris van de raad. De adviseurs van het stafbureau hebben verschillende wetenschappelijke achtergronden. Er zijn 14 inhoudelijk adviseurs, een MT-lid/plaatsvervangend directeur, een raadssecretaris, een projectondersteuner, twee communicatieadviseurs, een adviseur bedrijfsvoering en een managementondersteuner. In 2025 werkten 2 stagiairs en 2 rijkstrainees bij de WKR.

Werkprogramma

De Wetenschappelijke Klimaatraad heeft het [Werkprogramma voor 2025-2026](#) opgesteld. In het programma staan de adviestrajecten waar de WKR de komende tijd aan werkt: Verduurzaming van de industrie, Klimaat en gedrag, Maatschappelijke initiatieven, Gebouwde omgeving, Werking en herziening ETS, Systeemaanpak duurzame koolstof

Daarnaast worden in het werkprogramma een essaybundel over klimaat en democratie (in samenwerking met de Raad voor het Openbaar Bestuur) en een signalering over klimaatverandering en migratie (in samenwerking met de Adviesraad Migratie) aangekondigd.

Afstemming en samenwerking

Externe contacten zijn noodzakelijk voor de werkzaamheden van de WKR. De raadsleden en stafmedewerkers onderhouden contacten met nationale en internationale wetenschappelijke netwerken, organisaties en buitenlandse klimaatraden, met andere nationale adviesraden, planbureaus en kennisinstellingen, alsook met bewindslieden, bestuurders en politici.

2025 stond in het teken van het uitbouwen van de relaties met relevante stakeholders die in de eerste jaren van de WKR tot stand werden gebracht. Dit ligt voornamelijk bij de voorzitter en de secretaris-directeur. Het betreft hier onder meer de voorzitters van andere adviesraden, DG's bij verschillende ministeries, directeuren van kennisinstellingen en Kamerleden. Ook de medewerkers van het stafbureau onderhouden contacten met de relevante belanghebbenden in beleid, in het wetenschappelijke netwerk en in het maatschappelijk veld.

Er is regelmatig overleg met het ministerie van KGG op diverse niveaus (minister, SG, DG's, directeuren en met medewerkers van de Directie Klimaat en andere directies). Deze overleggen gaan zowel over organisatorische vraagstukken als over ontwikkelingen in beleid en in de samenleving in het algemeen. De inhoudelijke overleggen op ambtelijk niveau gaan ook over de in voorbereiding zijnde adviezen. Deze zijn er vooral om te zorgen voor doeltreffende advisering.

Internationaal

De WKR is lid van twee internationale netwerken:

- ▶ Het International Climate Councils Network (ICCN) faciliteert wereldwijd de samenwerking tussen bestaande nationale klimaatraden en ondersteunt landen bij de oprichting van klimaatraden. De WKR is binnen de ICCN actief in de werkgroepen adaptatie, mitigatie en Europees klimaatbeleid. Via de ICCN heeft de WKR bijgedragen aan twee policy briefs die tijdens de klimaatop 2025 (COP30) zijn gepresenteerd, over landgebruik en landbouw, en over klimaatadaptatie.
- ▶ Het European Environmental and Sustainable Development Advisory Councils Network (EEAC) bevordert de samenwerking tussen de verschillende Europese raden op het gebied van klimaat, milieu en duurzame ontwikkeling. Stafmedewerker Aniek Linssen is co-voorzitter van de werkgroep Klimaat en Energie.

De WKR via deze netwerken betrokken bij internationale kennisuitwisselingen, bijvoorbeeld met het Europese Milieuagentschap, met de Europese Wetenschappelijke Klimaatraad (ESABCC) en met andere adviesraden in het Mondiale Noorden en Zuiden.

Financiën

In 2025 is €2.356.000,- uitgegeven aan personele kosten. Andere uitgaven betroffen onder meer de vacatiegelden van raadsleden, kosten voor onderzoek dat nodig is voor adviestrajecten, en kosten voor communicatieproducten. Deze materiële kosten bedroegen in 2025 € 671.000,-.

Daarnaast is €909.000,- overgeheveld naar het ministerie van KGG; hieruit worden onder meer huisvesting, ICT en facilitaire ondersteuning bekostigd.

Uitgave
Maart 2026

Vormgeving
OSAGE

Beeld omslag
ANP

Meer informatie
www.wkr.nl

Jaarverslag 2025

WKR.